

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА
Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

КОМПЛЕКС НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

з дисципліни
«ПЕРЕДДИПЛОМНИЙ СЕМІНАР»

рівень вищої освіти Другий (магістерський)
галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)
спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
(шифр і назва)
освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії:
європеїстика», «Міжнародні відносини та регіональні
студії: сходознавство»
(шифр і назва)
спеціалізація _____
(шифр і назва)
вид дисципліни ОБОВ'ЯЗКОВА
(обов'язкова/ за вибором)
факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Укладач: к.іст.н., доц. Парфіненко А. Ю.

РОЗДІЛ 1. РОЗШИРЕНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

ТЕМА 1. ПРОБЛЕМИ ТА ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета та завдання курсу, його структура, вимоги до складання іспиту. Структура програми магістерського дослідження та терміни її представлення

Метою освоєння дисципліни «Переддипломний семінар» є: навчання магістрантів самостійного аналізу процесів і явищ міжнародного життя, а також грамотному оформленню результатів досліджень у вигляді магістерських дипломних робіт з урахуванням вимог «академічної доброчесності».

Курс дозволяє магістрантам оволодіти навичками аналізу природи сучасної світової політики, коректного використання теорії міжнародних відносин, а також підготовки текстів (аналітичних записок, есе, наукових статей, дипломних робіт) і усних презентацій у сфері аналізу міжнародних відносин і зовнішньої політики окремих держав і регіонів.

До завдань дисципліни «Переддипломний семінар» входить формування у магістрів базових навичок самостійної наукової роботи, починаючи від складання дослідницької програми і закінчуючи грамотним оформленням отриманих наукових результатів. У межах переддипломного семінару розглядаються як змістовна, так і формальна сторони наукового дослідження, а також обговорюються ключові стадії і принципи організації науково-дослідного процесу стосовно до конкретних магістерських робіт.

Лекційна частина курсу покликана сформулювати у магістрантів базове уявлення про методологію та процес наукового дослідження, стадії написання магістерської роботи та оформлення бібліографії. Практична частина зорієнтована на активну самостійну роботу студентів і передбачає відвідування семінарських занять. Семінарські заняття відбуваються таким чином, що кожному зі студентів гарантується можливість виступити за темою свого дослідження і відповісти на зауваження викладача і колег по навчальній групі, що стосуються теми магістерської дипломної роботи.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми студенти повинні знати:

- ✓ основні цінності «академічної доброчесності», у тому числі, запобігання шахрайству, фальшуванню та плагіату; підтримку академічних стандартів; чесність і ретельність у дослідженнях;
- ✓ основу методології міжнародно-політичних досліджень;
- ✓ методи міжнародно-політичних досліджень;
- ✓ призначення, структуру і алгоритм підготовки програми дослідження;
- ✓ способи постановки наукової проблеми та дослідницького питання, класифікації дослідницьких стратегій і парадигм;
- ✓ способи висунування гіпотез та їх концептуалізації;
- ✓ класифікацію джерел;
- ✓ структуру магістерської роботи.

вміти:

- ✓ використовувати методи дослідження міжнародних відносин та зовнішньої політики;
- ✓ скласти програму власного магістерського дослідження (в тісному контакті з науковим керівником магістерської роботи);
- ✓ поставити наукову проблему і сформулювати дослідницькі питання, вибрати дослідницьку стратегію і відповідну їй парадигму;
- ✓ висунути гіпотезу дослідження, обґрунтувати її за допомогою теоретичних міркувань;
- ✓ застосовувати відповідні методи збору та аналізу інформації, необхідної для написання дослідницької роботи;
- ✓ оформлювати результати досліджень магістерської роботи відповідно до встановлених нормативів та норм бібліографічного опису (відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання»).

ТЕМА 2. КЛАСИЧНІ ПАРАДИГМИ В ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СВІТОВОЇ ПОЛІТИКИ

Теоретичні школи в дослідження міжнародних відносин та світової політики. Класична або традиційна парадигма: Фукідід, Т. Гоббс. Теорія політичної рівноваги (Емерік де Ваттель). Карл фон Клаузевіц. Політичний ідеалізм (Франциско де Віторія, Гуго Гроцій, Еммануїл Кант). Марксистсько-ленінська парадигма. Політичний реалізм (Ганс Моргентау і Реймон Арон). Лібералізм в політичній практиці та теорії. Греневіль Кларк та Луїс Б. Сон «Достижение всеобщего мира через мировое право. Два альтернативных плана». «Великі суперечки» в науці про міжнародні відносини.

ТЕМА 3. СУЧАСНІ ТЕОРІЇ В ДОСЛІДЖЕННІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

«Неопарадигми» та їх відмінності від канонічних парадигм. Неореалізм (Кеннет Уолтс «Теорія міжнародної політики», «зріла анархія» Б. Бузан). Неолібералізм. Теорія «комплексної взаємозалежності». «Теорія міжнародних режимів». Теорія «демократичного світу». Транснаціоналізм: зміст, різновиди, представники (Джозеф С. Най, Роберт О. Кохен). Неомарксизм. Сутність постмодерністської парадигми в міжнародно-політичній науці. Дискурсивний контекст міжнародної реальності.

ТЕМА 4. НАЦІОНАЛЬНІ ШКОЛИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Домінуючі теорії міжнародних відносин в США: реалізм, лібералізм і конструктивізм. Теорія демократичного світу. Культурний ізоморфізм. Критичні теорії міжнародних відносин. Критична політекономія: глобалізація як посилення економічної нерівності. Критична геополітика: глобалізація як культурна гегемонія. Фемінізм: глобалізація як патріархальне

панування. Англійська школа теорії міжнародних відносин. Міжнародне товариство. Міжнародна система. Зріла анархія. Комунітаризм в англійській школі МВ. Французька школа МВ. Погляди на глобалізацію і державу. Комунітаризм, Мондіалізація, Мультилатералізм, Унілатералізм. Осмислення процесів євроінтеграції. Морально-етичний вимір МВ.

ТЕМА 5. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Концептуальний контекст політичних досліджень. Методологія політичних досліджень як основа наукового проекту. Методи теоретичних досліджень: компонентний (системний) підхід, абстрактно логічний, аналізу та синтезу. Структурно-генетичний аналіз і синтез. Дедукція. Індукція. Порівняно-історичний метод (порівняльний, кросс-культурний, компаративний). Типологічний метод. Структурно-функціональний підхід. Метод комплексного підходу. Описовий метод. Методи емпіричного дослідження. Кореляційний аналіз. Факторний аналіз.

ТЕМА 6. СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В МІЖНАРОДНІЙ СФЕРІ

Прикладні аналітичні методика дослідження політичних ситуацій та процесів в міжнародних відносинах. Кількісний та якісний контент-аналіз. Івент-аналіз. Когнітивне картування. Моделювання та системність. Роль експертних оцінок в політичній практиці. Стилистичні особливості прикладних політичних досліджень в міжнародній сфері.

ТЕМА 7. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД В ДОСЛІДЖЕННІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Основні категорії системного підходу: система, елементи, структура, середовище. Система і підсистема. Глобальна та регіональні міжнародні системи. Типології міжнародних систем (акторний, структурний, історичний підходи). Класифікація міжнародних систем М. Каплана. Характерні особливості міжнародних систем. Анархічність міжнародної системи. Поняття «стабільність» міжнародної системи. Системний підхід в працях К. Уолца. Можливості та обмеження системного підходу до аналізу міжнародних відносин і світової політики.

ТЕМА 8. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Поняття «зовнішня політика». Основні теоретичні підходи та напрямки аналізу зовнішньої політики держав. Аналіз процесу прийняття рішень (Decision Making Approach), «системні студії» (systemic studies),

порівняльний підхід (Comparative Foreign Policy Approach), дослідження зовнішньополітичних кейсів (Case Study Approach), вивчення комплексної взаємозалежності (Complex Interdependence Approach), теорії «середньої ланки» (middle-range theories). Дослідження зовнішньої політики з позицій загальної та соціальної психології. Когнітивний підхід до аналізу зовнішньої політики: сутність, зміст.

ТЕМА 9. ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ КОНФЛІКТІВ

Поняття «міжнародний конфлікт» та «міжнародна криза». Типології та причини міжнародних конфліктів. Історія дослідження міжнародних конфліктів. Створення дослідницьких центрів з вивчення міжнародних конфліктів. Основні напрямки у дослідженні міжнародних конфліктів. Стратегічні дослідження (strategist studies), дослідження конфлікту, (conflict studies), дослідження миру (peace studies).

ТЕМА 10. ПОЛІТИЧНІ ПОДІЇ ТА СИТУАЦІЇ ЯК ОСОБЛИВІ ОБ'ЄКТИ МІЖНАРОДНО-ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Івент-аналіз. Ситуаційний аналіз. SWOT-аналіз. Кодування даних в івент-аналізі. Основні типи кодувальних систем в івент-аналізі. Можливості застосування статистичних методів (кореляційного аналізу, кластер-аналізу) для обробки інформації про політичні події. Метрика Левенштейна. Основні стадії алгоритму ситуаційного аналізу. Основні види політичних ресурсів в ситуаційному аналізі. Матриця SWOT-аналізу.

ТЕМА 11. СЦЕНАРНІ МЕТОДИ ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ

Основні поняття і методологічні передумови. Основні завдання та способи застосування сценаріотехніки в політичному прогнозуванні. Основні технологічні альтернативи, які використовуються при створенні прогнозних сценаріїв. Основні методи і алгоритми сценарного прогнозування. Використання кількісних показників як допоміжного інструментарію сценаріотехніки. Сценарний метод: основні можливості.

ТЕМА 12. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ – ОСНОВА ЯКІСНОГО ТА УСПІШНОГО НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. Інтелектуальна власність та плагіат. Бухарестська Декларація з етичних цінностей та принципів вищої освіти. Основні складові академічної доброчесності: чесність (honesty), довіру (trust), справедливість (fairness), повагу (respect), відповідальність (responsibility) та підзвітність

(accountability). Як уникнути плагіату? Вимоги до посилань та оформлення джерел. Відповідальність за плагіат.

ТЕМА 13. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ОБРОБКА ТА АНАЛІЗ МАТЕРІАЛІВ ПОЛІТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОБЛЕМ

Поняття та класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень. Роль та функція наукової інформації. Визначення кола джерел фактичних даних.

Класифікація джерел за характером представленого матеріалу (первинні, вторинні). Проблема достовірності джерел в емпіричних і нормативних дослідженнях («об'єктивність» versus «авторитетність»). Головні і другорядні джерела.

Первинні інформаційні ресурси. Оперативна інформація (повідомлення інформантів, репортажі з місця подій, виступи та інтерв'ю, офіційна хроніка та ін.). Нормативна інформація (міжнародні договори, закони та підзаконні акти, декларації і меморандуми, політичні програми та ін.).

Вторинні інформаційні ресурси. Аналітична інформація (публіцистика, аналітичні доповіді, наукові дослідження та ін.). Реферативна інформація (атласи, довідники, словники, енциклопедії, статистичні збірники та ін.).

Третинні інформаційні ресурси. Бібліографічна інформація (бібліографічні покажчики, реферативні видання, рецензії на наукові публікації і ін.). Стенографічний інформація (матеріали наукових конференцій, круглих столів, анонси академічних подій та ін.).

Пошукові системи мережі Інтернет. Електронні ресурси: фонди, бібліотеки, книги, журнали, збірки матеріалів тощо. Робота в бібліотеках. Проведення аналітичної роботи в науково-дослідному процесі.

Критичний аналіз документів.

ТЕМА 14. ОПИС ДАНИХ В МІЖНАРОДНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Значення вибору способів опису даних в наукових дослідженнях світових проблем. Види таблиць, діаграм, гістограм. Правила і принципи побудови таблиць, діаграм, гістограм. Формулювання назви таблиць, діаграм, гістограм.

ТЕМА 15. СТРУКТУРА І ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ МАГІСТЕРСЬКОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Формальні вимоги, що висуваються до змісту і оформлення магістерських дисертацій. Структура магістерської дисертації: вступ, основна частина, висновок, бібліографія.

Структура вступу: короткий огляд. Постановка наукової проблеми. Висвітлення актуальності обраної теми. Формулювання об'єкта і предмета дослідження. Визначення мети і завдань дослідження. Поняття «методологія», «методика» і «метод». Огляд джерел. Історіографія проблеми: принципи написання, розподіл на кластери (за часовими періодами, за ступенем відношення до мети дослідження, за проблемним принципом). Побудова розгорнутого плану роботи.

Структура і зміст основної частини роботи.

Структура висновків: формулювання висновків, підведення підсумків дослідження. Правила оформлення магістерської роботи. Оформлення науково-довідкового апарату. Основні способи оформлення посилань на джерела та примітки: посилання на список літератури (нумерований і алфавітний), виноски (посторінкові і кінцеві).

Бібліографічна посилання. Правила оформлення бібліографічних посилань.

Складання списку використаних джерел. Бібліографічні картки і цитати. Традиційні та електронні бібліографічні картотеки: порівняльний огляд. Оформлення графіків, діаграм, таблиць, малюнків.

Типові помилки в письмових текстах. Компіляція. Плагіат. Професійне редагування наукових текстів.

Цитування. Функції цитат і посилань. Основні форми цитування: дослівне і непряме цитування. Правила оформлення посилань на цитати, що наводяться за вторинними джерелами. Основні правила цитування.

РОЗДІЛ 2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

1. «Сучасні теорії в дослідженні міжнародних відносин»

Формування «модерністських» напрямків

1. «Традиціоналізм» та «модернізм»
2. «Теорія поля» Куїнсі Райта
3. Системний підхід Мортон А. Каплана
4. Характерні особливості «модерністських» досліджень в кінці 1950-х - 1960-ті роки
5. Застосування системного підходу
6. Використання кібернетичних схем у системному підході
7. Приклади застосування математичних засобів у моделюванні військових конфліктів і перегони озброєнь (модель Л. Річардсона)
8. Ігрові моделі

2. «Сучасні теорії в дослідженні міжнародних відносин»

Основні теоретичні напрямки «модерністських» досліджень

1. Загальна теорія конфлікту
2. Теорія інтеграції
3. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень
4. Теорія ігор
5. «Дилема ув'язнених»
6. Дилема безпеки

Інші зарубіжні теорії

1. Теоретичні погляди на міжнародні відносини французьких істориків П.Ренувена та Ж.-Б.Дюрозеля
2. Системні уявлення про зовнішню політику; «Предтеорія» Д. Розенау
4. Теорія «накопичення у всесвітньому масштабі» С. Аміна
4. Теорія «структурного насильства» Й. Галтунга

3. «Спеціальні методи політичних досліджень в міжнародній сфері»

1. Традиційний метод аналізу документів
2. Контент-аналіз
3. Методика і техніка контент-аналізу

Практичне завдання:

Контент-аналіз новітніх публікацій ЗМІ за три роки за темою магістерської роботи та оформлення їх у таблицю за рубриками: автор; вихідні дані публікації, характеристика змісту публікації (30-40 публікацій)

4. Сценарні методи політичного прогнозування

1. Майбутнє системи міжнародних відносин
 2. Національна та міжнародна безпека
 3. Міжнародний тероризм
- Робота в групах

5. Інформаційне забезпечення, обробка та аналіз матеріалів політичного дослідження міжнародних проблем

1. Презентація анотованого списку літератури до свого дослідження (не менше 40 пунктів), включаючи монографії, колективні видання, наукові статті (з провідних наукових журналів). Який порядок проходження блоків у вашій бібліографії? Оформіть свою бібліографію відповідно до вимог.

2. Наведіть приклад дослівного і непрямого цитування та оформіть посилання на цитати. Які способи оформлення посилань і виносков ви збираєтеся застосовувати?

3. На які кластери ви будите ділити вашу історіографію?

6. Опис даних в міжнародних наукових дослідженнях

1. Обґрунтуйте, які таблиці, карти, графіки, діаграми або гістограми Ви плануєте розробити у своїй магістерській роботі. Яку функцію вони будуть виконувати у Вашому дослідженні і як Ви будете це робити (на основі яких даних, відібраних за який часовий період і чому, за допомогою якої програми і т. д.). Поясніть, як саме і за якими принципами Ви будите підходити до збору та аналізу вихідних даних. Які результати Ви збираєтеся отримати в ході дослідження – кількісні або якісні?

2. Підготуйте 5-7 узагальнюючих таблиць, графіків, діаграм або гістограм за темою магістерської роботи

7. Структура і правила оформлення магістерського дослідження

Презентація програми майбутнього магістерського дослідження
Основні вимоги до укладання програми магістерської роботи
представлено у розд. 4. «Індивідуальне навчально-дослідне завдання».

РОЗДІЛ 3. ЗАВДАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Робота з текстом

Моргентау Ганс. Міжнародна політика

Джерело: *Моргентау Г.* Международная политика // Антология мировой политической мысли. В 5 т. Т. II. Зарубежная политическая мысль. XX в. /Ред. – науч. совет: пред. совета Г.Ю. Семигин и др. М.: Мысль, 1997. С. 501–507.

Питання для опрацювання:

1. Який зміст політичного реалізму?
2. У чому сенс категорій «інтерес» і «сила»?
3. Як Г. Моргентау визначає поняття «політична влада»?
4. Назвіть три типи сили і три типи міжнародної поведінки держави.
5. Яка функція дипломатії в світовій політиці?

2. Підготовка до семінарського заняття за темою «Сучасні теорії в дослідженні міжнародних відносин»

Самостійне опрацювання наступних питань:

Формування «модерністських» напрямків

1. «Традиціоналізм» та «модернізм»
2. «Теорія поля» Куїнсі Райта
3. Системний підхід Мортон А. Каплана
4. Характерні особливості «модерністських» досліджень в кінці 1950-х - 1960-ті роки
5. Застосування системного підходу
6. Використання кібернетичних схем у системному підході
7. Приклади застосування математичних засобів у моделюванні військових конфліктів і перегони озброєнь (модель Л. Річардсона)
8. Ігрові моделі

3. Підготовка до семінарського заняття за темою «Сучасні теорії в дослідженні міжнародних відносин»

Самостійне опрацювання наступних питань:

Основні теоретичні напрямки «модерністських» досліджень

1. Загальна теорія конфлікту
2. Теорія інтеграції
3. Теорія прийняття зовнішньополітичних рішень
4. Теорія ігор
5. «Дилема ув'язнених»
6. Дилема безпеки

Інші зарубіжні теорії

1. Теоретичні погляди на міжнародні відносини французьких істориків П.Ренувена та Ж.-Б.Дюрозеля
2. Системні уявлення про зовнішню політику. «Предтеорія» Д. Розенау
4. Теорія «накопичення у всесвітньому масштабі» С. Аміна
5. Теорія «структурного насильства» Й. Галтунга

4. Робота з текстом

Джерело: *Кеохейн Р. О., Най Дж. С.* Транснаціональні відносини та світова політика

Питання для опрацювання:

1. Транснаціональні взаємодії та організації
2. Деякі наслідки впливу транснаціональних відносин на міждержавну політику
3. Транснаціональні відносини та «втрата контролю» урядами
4. Транснаціональні відносини та державно-центрична парадигма
5. Транснаціональні відносини та цінності
6. Транснаціональні відносини та зовнішня політика Сполучених Штатів
7. Транснаціональні відносини та міжнародна організація

5. Підготовка до семінарського заняття за темою «Спеціальні методи політичних досліджень в міжнародній сфері»

Практичне завдання:

Контент-аналіз провідних періодичних видань світу (за останні три роки) за темою магістерської роботи та оформлення їх у таблицю за рубриками: автор; вихідні дані публікації, характеристика змісту публікації. Близько 30-40 текстів.

Перелік видань за країнами:

США

1. **The Washington Post.** Режим доступу: <http://www.washingtonpost.com/>
2. **The Wall Street Journal.** Режим доступу: <http://online.wsj.com/home>
3. **The New York Times.** Режим доступу: <http://www.nytimes.com/>

Велика Британія

1. **The Times.** Режим доступу: <http://www.timesonline.co.uk/>
 2. **The Telegraph.** Режим доступу: <http://www.telegraph.co.uk/>
 3. **Independent.** Режим доступу: <http://www.independent.co.uk/>
- Німеччина та Австрія (німецькою)

1. **Der Spiegel.** Режим доступу: <http://www.spiegel.de/>
2. **Frankfurter Allgemeine.** Режим доступу: <http://www.faz.net/>
3. **Die Welt.** Режим доступу: <http://www.welt.de/>
4. **Die Presse.** Режим доступу: <http://diepresse.com/>

Сайти інформаційних агентств

3. **BBC NEWS.** Режим доступу: <http://news.bbc.co.uk/>
4. **Reuters.** Режим доступу: <http://www.reuters.com/>
5. **CNN.** Режим доступу: <http://edition.cnn.com/>
6. **EuroNews.** Режим доступу: <http://www.euronews.net/>
7. **Al Jazeera.** Режим доступу: <http://english.aljazeera.net/>
8. **Associated Press.** Режим доступу: <http://www.ap.org/>

6. Робота з текстом

Яким чином уявляють науковці картину майбутнього миру?

Фукуяма Ф. Конец истории? // Вопросы философии. 1990. № 3

Хантингтон С. Столкновение цивилизаций? // Полис. 1994. № 1.

Пол Кеннеди. Трансатлантические отношения: три сценария. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.noravank.am/upload/pdf/112_ru.pdf

Валлерстайн И. «Мир, стабильность и легитимность: 1990–2025/2050» // Валлерстайн Иммануэль. Анализ мировых систем и ситуация в современном мире. Пер. с англ. П. М. Кудюкина; Под ред. Б. Ю. Кагарлицкого. — СПб.: Университетская книга, 2001. — 416 с.

7. Підготовка до семінарського заняття за темою: «Сценарні методи політичного прогнозування»

Майбутні системи міжнародних відносин

Студенти отримують завдання: розробити два сценарії про майбутні системи міжнародних відносин, про стан її через 10-15 років. Перший сценарій складається в оптимістичному варіанті, другий – в песимістичному. Відповідно, група студентів поділяється на дві частини, на чолі кожної призначається керівник. Кожна підгрупа протягом 15 хвилин на занятті готує свій проект, потім керівник коротко викладає зміст цього сценарію перед всією аудиторією. Інші члени підгрупи, які взяли участь в розробці проекту, можуть доповнити повідомлення керівника.

Після закінчення викладу змісту даного сценарію представники іншої підгрупи задають питання, висловлюють свої думки про якість розробленого проекту. Потім аудиторія заслуховує повідомлення керівника іншої підгрупи. По завершенні обговорення другого сценарію про майбутні системи міжнародних відносин підводяться підсумки всієї роботи студентської групи.

Сюжетні лінії можуть бути приблизно такими, як формування однополярного або багатополарного світу; глобалізація; роль в міжнародних відносинах ООН, Європейського союзу, НАТО; регіональні конфлікти; міжцивілізаційні відносини; боротьба з тероризмом; екологічні проблеми; роль України в системі міжнародних відносин.

8. Визначення теми магістерського дослідження

1. Сформулюйте тему Вашого майбутньої магістерської роботи
2. Обґрунтуйте її актуальність
3. Сформулюйте об'єкт та предмет Вашого дослідження, мету та завдання
4. Визначте яку спрямованість буде мати Ваша робота: пошукову, описову, пояснювальну або порівняльну?
4. Визначте територіальні та хронологічні межі дослідження
5. Критичний аналіз основних дослідницьких підходів за темою роботи

9. Класифікація та критична оцінка джерел за темою дослідження

Практичне завдання:

1. Визначте, що є генеральною сукупністю джерел для Вашого дослідження. Класифікуйте первинні і вторинні джерела, якими Ви збираєтеся скористатися в своєму дослідженні. Обґрунтуйте їх відповідність обраної Вами «генеральної лінії» і характером об'єкта Вашого дослідження. Які джерела будуть для Вас головними? Які другорядні джерела, на Ваш погляд, можуть Вам знадобитися?

3. Сконструуйте «шкалу достовірності» для вимірювання об'єктивності / авторитетності Ваших джерел. Побудуйте типологію головних і другорядних джерел, з огляду на їх основні ідентифікують характеристики (ступінь достовірності, політична ангажованість, позитивна чи негативна оцінка досліджуваного феномена і т.п.).

4. Визначте, які методики збору емпіричних даних Ви маєте намір використати під час дослідження (логіко-інтуїтивний, які суспільно-наукові, історичні або політологічні методики).

10. Підготовка до семінарського заняття за темою: «Інформаційне забезпечення, обробка та аналіз матеріалів політичного дослідження міжнародних проблем»

Практичне завдання:

1. Складіть анотований список літератури до свого дослідження (не менше 40 пунктів), включаючи монографії, колективні видання, наукові статті (з провідних наукових журналів). Який порядок проходження блоків у вашій бібліографії? Оформіть свою бібліографію відповідно до вимог.

2. Наведіть приклад дослівного і непрямого цитування та оформіть посилання на цитати. Які способи оформлення посилань і виносок ви збираєтеся застосовувати?

3. На які кластери ви будите ділити вашу історіографію?

11. Підготовка до семінарського заняття за темою: «Опис даних в міжнародних наукових дослідженнях»

Практичне завдання:

1. Опишіть, чи збираєтеся Ви будувати таблиці, карти, графіки, діаграми або гістограми, яку функцію вони будуть виконувати у Вашому дослідженні і як Ви будете це робити (на основі яких даних, відібраних за який часовий період і чому, за допомогою якої програми і т. д.). Поясніть, як саме і за якими принципами Ви будите підходити до збору та аналізу вихідних даних. Які результати Ви збираєтеся отримати в ході дослідження – кількісні або якісні?

2. Підготуйте 5-7 узагальнюючих таблиць, графіків, діаграм або гістограм за темою магістерської роботи

РОЗДІЛ 4. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ СТУДЕНТІВ

Представлення програми магістерського дослідження

Вимоги до представлення програми магістерського дослідження

Структурно програма магістерського дослідження повинна включати в себе такі обов'язкові пункти:

1. Вступ (1,5-2 стор.)

- формулювання теми дослідження;
- обґрунтування актуальності теми дослідження;
- постановка наукової проблеми (у формі протиріччя, з якого випливає питання «Що?», «Як?» Або «Чому?»);
- коротке висвітлення історіографії проблеми (тобто критичний огляд наявної літератури по даній темі; структурується в залежності від мети дослідження).
- вибір «генеральної лінії» дослідження (тобто обґрунтування рівня філософської абстракції, на якому Ви плануєте розкрити Вашу наукову проблему);
- вибір предметного поля дослідження;
- визначення об'єкта і предмета дослідження;
- формулювання мети дослідження, обґрунтування типу дослідження (пошукове, описове, пояснювальне, порівняльне);
- постановка конкретних завдань дослідження (у вигляді переліку, по пунктам);
- висунування основної гіпотези (що саме Ви збираєтеся довести: Ваш варіант відповіді на питання, що міститься в науковій проблемі) і альтернативних гіпотез.

2. Процедурний розділ (3-4 стор.)

- виклад принципового плану дослідження, характеристика його основних етапів (в якій послідовності Ви збираєтеся вирішувати поставлені завдання і чому);
- обґрунтування основної гіпотези (вибір змінних та показників, що відображають ключові поняття гіпотези);
- обґрунтування системи вибірки джерел даних (які дані Вам будуть потрібні для доказу Вашої гіпотези, чому саме ці дані, де Ви плануєте їх знайти);
- характеристика основних процедур збору і аналізу вихідних даних (якими методами Ви плануєте здійснювати збір та аналіз даних, чи знадобиться Вам будувати таблиці, графіки, картограми і т.п., яке спеціалізоване програмне забезпечення Вам може для цього знадобитися).

3. Висновки (0,3 - 0,5 стор.)

- основні висновки;
- специфіка авторського підходу, оцінка теоретичної та практичної значущості дослідження.

РОЗДІЛ 5. ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Кому з дослідників належить твердження: міжнародні відносини – це «передгромадянський» або «природний стан» суспільства (в гоббсівському розумінні – як «війна всіх проти всіх»)?

- а) Дж. Розенау;
- б) М. Каплану;
- в) Р. Арону.

2. Назвіть ім'я західного соціолога, який вважав, що символічними суб'єктами міжнародних відносин виступають турист і терорист:

- а) Б. Корані;
- б) Д. Сінгер;
- в) Дж. Розенау.

3. Представники якого наукового напрямку стверджують, що в сучасному світі поділ політики на внутрішню і зовнішню втрачає будь-який сенс?

- а) транснаціоналізму;
- б) політичного ідеалізму;
- в) модернізму;
- г) політичного реалізму.

4. Які основні методи аналізу (А) і пояснення (О) в міжнародних відносинах (розставити)?

а) спостереження; б) експеримент; в) контент-аналіз; г) моделювання;
д) порівняння; е) прогнозування:

(А) _____

(О) _____

5. Хто з науковців вперше застосував такий метод, як контент-аналіз?

- а) М. Мерль;
- б) Г. Лассуел;
- в) Г. Моргентау.

РОЗДІЛ 6. ЗАВДАННЯ СЕМЕСТРОВИХ ЕКЗАМЕНІВ (ПИСЬМОВИХ ЗАЛІКОВИХ РОБІТ)

1. Які основні положення класичного або традиційного напрямку в науці про міжнародні відносини?
2. Які основні положення ідеалістичного напрямку в науці про міжнародні відносини?
3. У чому сенс «канонічного» марксизму стосовно міжнародних відносин?
4. Основні класифікації сучасних напрямків в науці про міжнародні відносини.
5. Які ключові положення ліберально-ідеалістичної парадигми в сучасній науці про міжнародні відносини?
6. Назвіть послідовників ліберальної традиції серед сучасних політиків і вчених.
7. Які ключові положення політичного реалізму?
8. Назвіть основних західних науковців з реалістичного напрямку в міжнародних відносинах, охарактеризуйте їх праці.
9. В чому полягають «великі суперечки» в науці про міжнародні відносини?
10. Які основні положення неореалізму?
11. Назвіть імена та праці основних послідовників неореалізму в науці про міжнародні відносини.
12. У чому сенс неолібералізму?
13. З яких питань точаться дискусії між неореалістами і неолібералами?
14. У чому зміст неомарксизма?
15. Що являє собою транснаціоналізм?
16. Транснаціональні взаємодії та організації в роботі Кеохейн Р. О. та Най Дж. С. «Транснаціональні відносини та світова політика».
17. Наслідки впливу транснаціональних відносин на міждержавну політику.
18. У чому сутність постмодерністської парадигми в соціальних науках?
19. У чому виявляються особливості британської школи міжнародних відносин?
20. Американська школа міжнародних відносин.
21. Сучасний стан дослідження міжнародних відносин в США?
22. Чим відрізняється французька школа міжнародних відносин?
23. Зміст, особливості та теоретичний ракурс конструктивізму в науці про міжнародні відносини.
24. Теоретичні основи зовнішньополітичного аналізу.
25. Порівняльний зовнішньополітичний аналіз.
26. Аналіз процесів прийняття зовнішньополітичних рішень.
27. Аналіз психологічної та соціальної середовища прийняття зовнішньополітичних рішень.

28. Англійська школа теорії міжнародних відносин: міжнародне товариство, міжнародна система, зріла анархія
29. Комунітаризм в англійській школі міжнародних відносин
30. Французька школа міжнародних відносин. Погляди на глобалізацію і державу.
31. Французька школа міжнародних відносин: Комунітаризм, Мондіалізація, Мультилатералізм, Унілатералізм
32. Осмислення процесів євроінтеграції у працях французької школи міжнародних відносин.
33. Морально-етичний вимір міжнародних в працях представників французької школи.
34. Концептуальний контекст політичних досліджень.
35. Методологія політичних досліджень як основа наукового проекту.
36. Методи теоретичних досліджень: компонентний (системний) підхід, абстрактно логічний, аналізу та синтезу.
37. Структурно-генетичний аналіз і синтез.
38. Порівняно-історичний метод (порівняльний, кросс-культурний, компаративний).
39. Типологічний метод.
40. Структурно-функціональний підхід.
41. Кореляційний аналіз.
42. Факторний аналіз.
43. Основні категорії системного підходу: система, елементи, структура, середовище.
44. Глобальна та регіональні міжнародні системи.
45. Типології міжнародних систем (акторний, структурний, історичний підходи).
46. Класифікація міжнародних систем М. Каплана.
47. Характерні особливості міжнародних систем. Анархічність міжнародної системи.
48. Поняття «стабільність» міжнародної системи. Системний підхід в працях К. Уолца.
49. Можливості та обмеження системного підходу до аналізу міжнародних відносин і світової політики.
50. Поняття «міжнародний конфлікт» та «міжнародна криза».
51. Типології та причини міжнародних конфліктів.
52. Історія дослідження міжнародних конфліктів.
53. Основні напрямки у дослідженні міжнародних конфліктів.
54. Стратегічні дослідження (strategist studies), дослідження конфлікту, (conflict studies), дослідження миру (peace studies).
55. Івент-аналіз в міжнародно-політичних дослідженнях.
56. Ситуаційний аналіз.
57. SWOT-аналіз в міжнародно-політичних дослідженнях.
58. Можливості застосування статистичних методів (кореляційного аналізу, кластер-аналізу) для обробки інформації про політичні події.

59. Матриця SWOT-аналізу.
60. Сценарні методи політичного прогнозування
61. Основні методи і алгоритми сценарного прогнозування.
62. Основні завдання та способи застосування сценарних методів в політичному прогнозуванні.
63. Інтелектуальна власність та плагіат. Бухарестська Декларація з етичних цінностей та принципів вищої освіти
64. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба.
65. Відповідальність за плагіат.
66. Основні складові академічної доброчесності
67. Структура магістерської роботи.
68. Структура вступу магістерської роботи.
69. Структура і зміст основної частини роботи.
70. Види таблиць, діаграм, гістограм.
71. Правила і принципи побудови таблиць, діаграм, гістограм.
72. Класифікація інформаційного забезпечення міжнародно-політичних наукових досліджень.
73. Первинні інформаційні ресурси.
74. Вторинні інформаційні ресурси.
75. Третинні інформаційні ресурси.
76. Критичний аналіз документів.

Рекомендована література

Базова література

1. Бакалаврська робота: етапи виконання, структура, правила оформлення, норми бібліографічного опису : методичний посібник для студентів спеціальності 055 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» (освітня програма «Міжнародні відносини та регіональні студії») / Ю. П. Грицак, А. Ю. Парфіненко, А. І. Тумаков. Х., 2017. 56 с.
2. Боришполец К.П. Методы политических исследований / К.П. Боришполец. – М.: Аспект Пресс, 2005. – 221 с.
3. Веймер Д. Аналіз політики: концепції і практика / Д. Веймер. – К.: Основи, 1998. – 624 с.
4. Горбатенко В. Політичне прогнозування: теорія, методологія і практика. – К.: Генеза, 2006. – 400 с.
5. Джарол Б.М. Политология: Методы исследования / Б.М. Джарол, К.Р. Ричард. – М.: Весь мир, 1997. – 544 с.
6. Добронравова І.С. Філософія та методологія науки: підручник / І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко. – К.: Київський університет, 2008. – 223 с.
7. Еко У. Як написати дипломну роботу: Гуманітарні науки / Умберто Еко. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 224 с.
8. Кушнарєнко Н.М. Наукова обробка документів: Підручник / Н.М. Кушнарєнко, В.К. Удалова. – К.: Знання, 2006. – 331 с.
9. Мальський М.З. Теорія міжнародних відносин: Підручник / М.З. Мальський, М.М. Мацях. – К.: Знання, 2007. – 461 с.
10. Марцин В.С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / В.С. Марцин, Н.Г. Міценко, О.А. Даниленко та ін. - Л.: Ромус-Поліграф, 2002.- 128 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.infolibrary.com.ua/books-book-162.html>
11. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посібник / за ред. А.Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – С. 5-105.
12. Политический процесс: основные аспекты и способы анализа: Сборник учебных материалов / Под ред. Мелешкиной Е.Ю. – М.: ИНФРА, 2001. – 304 с.
13. Романчиков В.І. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник / В.І. Романчиков – К.: Центр учбової літератури, 2007 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://dmeti.dp.ua/file/kdoczn_10892.pdf
14. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: Підручник / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2007. – 317 с.
15. Цехмістова Г.С. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник / Г.С. Цехмістова. – Київ: Слово, 2004. – 240 с. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://www.imath.kiev.ua/~golub/ref/tsekhmistrova.pdf>

16. Янг Е. Як вивчати аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній Європі / Е. Янг, Л. Куїнн. – К.: К.І.С., 2003. – 120 с.
17. Mc Glinchey, S. (2017) International relations theory. Bristol, UK: EInternational Relations. ISBN 9781910814192 Available from: <http://eprints.uwe.ac.uk/34087>

Допоміжна література

18. Арон Р. Мир і війна між націями. — К., 2000.
19. Бжезінський З. Велика шахівниця. — К., 2000.
20. Панарин А. С. Глобальное прогнозирование. — М., 2000.
21. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций. — М., 2003
22. Rosenau J. Turbulence in World Politics. — L., 1990.

9. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

23. Загальні відомості про вищу освіту в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.mon.gov.ua/education/higher/higher
24. Нормативно-правова база атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/atestatsiyakadriv/134-diyalnist/aestatsia-kadriv/5923>
25. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukova-diyalnistu-vishchikh-navchalnikh-zakladakh/4688>
26. Сайт „Аспірант України” [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mi/intranet/aspirant.com.ua/>

9.1. Провідні періодичні видання міжнародно-політичного спрямування США

27. The Washington Post. Режим доступу: <http://www.washingtonpost.com/>
28. The Wall Street Journal. Режим доступу: <http://online.wsj.com/home>
29. The New York Times. Режим доступу: <http://www.nytimes.com/>

Велика Британія

30. The Times. Режим доступу: <http://www.timesonline.co.uk/>
31. The Telegraph. Режим доступу: <http://www.telegraph.co.uk/>
32. Independent. Режим доступу: <http://www.independent.co.uk/>

Німеччина та Австрія (німецькою)

33. Der Spiegel. Режим доступу: <http://www.spiegel.de/>
34. Frankfurter Allgemeine. Режим доступу: <http://www.faz.net/>
35. Die Welt. Режим доступу: <http://www.welt.de/>
36. Die Presse. Режим доступу: <http://diepresse.com/>

Сайти інформаційних агентств

37. BBC NEWS. Режим доступу: <http://news.bbc.co.uk/>
38. Reuters. Режим доступу: <http://www.reuters.com/>
39. CNN. Режим доступу: <http://edition.cnn.com/>
40. EuroNews. Режим доступу: <http://www.euronews.net/>
41. Al Jazeera. Режим доступу: <http://english.aljazeera.net/>
42. Associated Press. Режим доступу: <http://www.ap.org/>